

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Staphorst

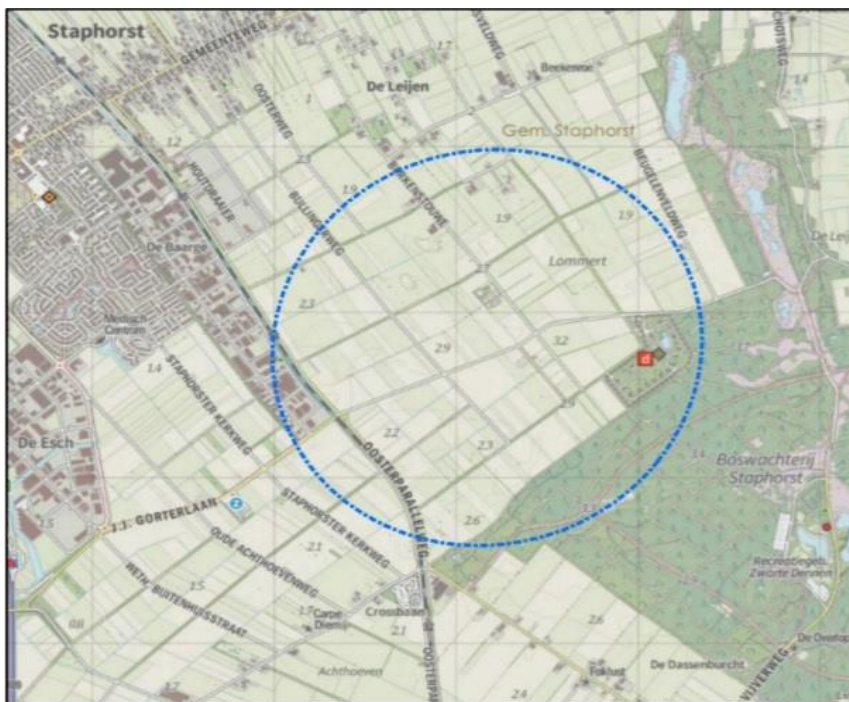
Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

19 december 2018 / projectnummer: 3349

1. Hoofdpunten voor het milieueffectrapport

De gemeente Staphorst wil een windpark van de lokale coöperatie Wij Duurzaam Staphorst (hierna WDS) met 3 tot 4 turbines en een vermogen van 12 megawatt mogelijk maken. Voor dat de gemeente een besluit neemt over het windpark, worden de milieueffecten onderzocht in een milieueffectrapport (hierna MER). De gemeente heeft de Commissie m.e.r. gevraagd advies te geven over de uitgangspunten voor het op te stellen MER¹.

Figuur 1; Plangebied Windpark Staphorst, Bron: Notitie Reikwijdte en Detailniveau

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER, zodat het milieubelang in de besluitvorming volwaardig kan worden meegewogen:

- Een navolgbare onderbouwing van de totstandkoming van de locatie alsmede een onderbouwing van de keuze voor de verschillende opstellingsalternatieven.
- Een vergelijking van de opstellingsalternatieven op basis van de milieugevolgen en de bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen, en de mogelijkheden om de gevolgen voor de leefomgeving, landschap en natuur te beperken.
- Een beschrijving van de milieugevolgen in de aanlegfase en door exploitatie, en de mogelijkheden om de gevolgen voor de leefomgeving en natuur te beperken. Motiveer daarbij ook waarom het voornemen past binnen wet- en regelgeving.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling vormen van de inhoud van het MER.

¹ De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3349](#), of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie aanvullend, en soms in meer detail, welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna NRD), d.d. 10 september 2018. Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD voldoende aan de orde zijn gekomen.

Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraad van Staphorst – besluit over de omgevingsvergunning.

2. Achtergrond en doel

2.1 Aanleiding, voorgeschiedenis en doel

Het windturbinepark levert een bijdrage aan de duurzaamheidsambities van de gemeente Staphorst en de provincie Overijssel. De provincie Overijssel heeft conform de afspraken met het Rijk de doelstelling om in 2020 minimaal 85,5 Megawatt (MW) aan windturbine-vermogen geïnstalleerd te hebben, waarvan 12 MW wordt voorzien in de gemeente Staphorst. De gemeente Staphorst heeft zelf tevens de ambitie om in 2050 geheel energieneutraal te zijn.

Geef in het MER een kort overzicht van de voorgeschiedenis van het voornemen en welke stappen er zijn doorlopen. Geef tevens aan welke doelstellingen er zijn voor het windturbinepark (maximaal en minimaal op te stellen vermogen), welke randvoorwaarden er zijn en hoe die zich verhouden tot de gemeentelijke duurzaamheidsambitie.

2.2 Locatiekeuze voor de windturbines

Geef in het MER navolgbaar aan hoe de gestelde doelen, het milieubelang en de randvoorwaarden tot de keuze voor 'zoekgebied acht' hebben geleid. Beschrijf en motiveer vervolgens waarom de andere elf locatiealternatieven –zoals onderzocht in de studie 'Verkenning potentie windenergie gemeente Staphorst²– (op dit moment) zijn afgefallen.

2.3 Beleidskader en besluitvorming

De NRD geeft een goed overzicht van de beleidskaders en de wet- en regelgeving. Neem dit overzicht over en geef aan of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen.

De m.e.r – procedure wordt doorlopen voor een omgevingsvergunning. Voor de realisatie van het windpark zullen ook andere besluiten en toestemmingen nodig zijn. Geef aan welke dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is.

² Pondera Consult (22 november 2017): Verkenning potentie windenergie gemeente Staphorst.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Beschrijving voorgenomen activiteit

De NRD geeft al een goede algemene beschrijving van het voornemen. Het is belangrijk voor de besluitvorming over de omgevingsvergunning dat er goed inzicht verkregen wordt in de te verwachten milieueffecten en de (detail)omschrijvingen van het voornemen adequaat zijn.

Geef de opstellingsalternatieven en de exacte posities van de windturbines duidelijk op de kaarten weer. Neem in het MER ook een beschrijving op (geïllustreerd met kaartmateriaal) van bijkomende voorzieningen en activiteiten zoals de heiwerkzaamheden, meetmasten, bekabeling, wegen (nieuwe of onverharde wegen die eventueel verhard zullen worden), transformatorgebouwen en eventueel graaf- en hekwerk. Geef op hoofdlijnen aan wat de verwachte en economische levensduur van de windturbines is en voor welke termijn de vergunning voor exploitatie van turbines wordt aangevraagd.

3.2 Alternatieven

In de NRD worden vier verschillende opstellingsalternatieven genoemd die in het MER onderzocht zullen worden. Deze inrichtingsalternatieven zijn allen in het 'zoekgebied acht', gelegen aan de zuidoostkant van de kern van Staphorst.

Inperking zoekgebied

In de noord(oost)hoek van het plangebied zijn geen opstellingsalternatieven beschreven. Tijdens het locatiebezoek is aangegeven dat dit gebied niet de voorkeur verdient wegens landschappelijke waarden (kamers begrensd door bomenrijen en houtwallen), geluidshinder op woningen alsmede de toekomstige bouw van bedrijventerrein en uitbreidingswijk. De Commissie adviseert dit nog duidelijk in het MER uit te leggen, daar hiermee opstellingsalternatieven afvallen.

Onderzoeksvoorstel alternatieven

De Commissie vindt de vier voorgestelde opstellingsalternatieven logisch³. Met de gekozen turbineposities in de opstellingsalternatieven wordt de bandbreedte van milieueffecten in de Zuidwesthoek van het plangebied goed zichtbaar.

De Commissie adviseert nog wel te kijken of er optimalisatiemogelijkheden zijn in de opstelling. Dit kan betekenen dat de precieze locaties van de windturbines kunnen afwijken van de

³ In de NRD worden vier opstellingsalternatieven voorgesteld om in het MER te onderzoeken:

- Alternatief A: 4 windturbines in ruitvormige opstelling met een ashoogte tussen de 100 en 120 meter, en een rotordiameter tussen de 100 en 120 meter;
- Alternatief B: 3 windturbines in driehoekvormige opstelling met een ashoogte tussen de 120 en 140 meter, en een rotordiameter tussen de 120 en 144 meter;
- Alternatief C: 3 windturbines in lijnopstelling parallel aan de spoorlijn met een ashoogte tussen de 120 en 140 meter, en een rotordiameter tussen de 120 en 144 meter;
- Alternatief D 3 windturbines in lijnopstelling parallel aan rand van Boswachterij Staphorst met een ashoogte tussen de 120 en 140 meter en een Rotordiameter tussen de 120 en 144 meter.

opstellingsalternatieven zoals in de NRD weergegeven. De Commissie denkt aan een opstellingsalternatief op het huidige 'B-alternatief' uit het NRD, waarbij de driehoekige opstelling negentig graden wordt gedraaid en daarmee twee windturbines parallel aan de Boswachterij Staphorst komen te staan (nabij de Bovenweg) en één windturbine ten noorden daarvan (nabij de Gorterlaan). Dit opstellingsalternatief zorgt mogelijk voor minder geluidshinder op nabij gelegen woningen.

De Commissie adviseert (door middel van een gevoeligheidsanalyse) in het MER te verkennen of met de gegeven kaders (ashoogte en rotordiameter) er optimalisatiemogelijkheden zijn die leiden tot meer energieopbrengst. Dit biedt mogelijk milieuvoordelen door het produceren van meer duurzame energie.⁴

Voorkeursalternatief

Presenteer tot slot in het MER het eindresultaat dat de voorkeur heeft, het voorkeursalternatief. Vermeld de (milieu)afwegingen en de optimalisaties die daarbij zijn gemaakt. Vergelijk de milieueffecten hiervan met de in het MER onderzochte opstellingsalternatieven (voor zover deze afwijken van één van de onderzochte alternatieven). Hierdoor wordt voor besluitvormers, belanghebbenden en omwonenden duidelijk hoe het plan geoptimaliseerd is en op welke wijze de milieoverschillen tussen de opstellingsalternatieven de uiteindelijke invulling van het windpark hebben beïnvloed.

3.3 Referentiesituatie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit wordt gerealiseerd. Ga bij de beschrijving uit van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

Breng toekomstige ontwikkelingen (bijvoorbeeld de verdere ontwikkeling van bestaande bedrijventerrein Bullingerslag of plannen voor nieuwe woningbouw ten westen van de spoorlijn) die onzeker zijn in beeld en in hoeverre het voornemen gevoelig is voor deze ontwikkelingen en andersom.

⁴ Gezien het belang van de doelstelling van tenminste 12 MW, kan het vermogen van 4 MW bij 3 turbineposities en 3 MW bij 4 windturbines worden beschouwd als ondergrens. De Commissie constateert dat de windturbines die in de markt beschikbaar zijn, binnen de genoemde kaders van rotordiameter en ashoogte bij de varianten, veelal een groter vermogen hebben dan 3 en 4 MW en mogelijk niet leiden tot meer omgevings- en milieueffecten.

4. Milieueffecten van de voorgenomen activiteit en van de varianten

4.1 Energieopbrengst

Laat in het MER per opstellingsalternatief – naast het vermogen van de windturbines – zien wat de (jaarlijkse) energieopbrengst van de windturbines zal zijn, op basis van betrouwbare windstatistieken en (eventuele) opbrengstgegevens van operationele windturbines. Geef ook aan welke opbrengstdervingen er (mogelijk) ontstaan door mitigerende maatregelen zoals stilstandsvoorzieningen voor bijvoorbeeld natuur en leefomgeving.

4.2 Landschap en cultuurhistorie

Uit de gesprekken die de Commissie met de gemeente Staphorst heeft gehad tijdens het locatiebezoek alsmede uit de NRD wordt duidelijk dat er veel waarde wordt gehecht aan de landschappelijke inpassing van de windturbines. In de NRD wordt beschreven dat de opstellingsalternatieven in beeld worden gebracht doormiddel van fotovisualisaties of met een 3D-model. De Commissie vindt dit een goed uitgangspunt.

De Commissie adviseert in aanvulling daarop om deze fotovisualisaties of 3D-model te maken vanaf ooghoogte, van dichtbij en van grotere afstand, uit verschillende woongebieden en vanaf verkeer- en recreatieve routes, vanaf de (nabij gelegen) spoorlijn en Boswachterij Staphorst, vergezeld van een beschrijving van het beeld en een locatie op de kaart. Belangrijk is dat een reëel beeld gegeven wordt van de toe te passen turbine in de visualisaties zodat er een goed beeld ontstaat van het windpark. Ga in het MER ook in op interferentie met andere opstellingen in de nabije omgeving⁵.

Verlichting

Uit het NRD blijkt dat drie van de vier opstellingsalternatieven een tiphoogte hebben van boven de 150 meter (alternatief B, C, D). Windturbines met een tiphoogte van 150 meter en hoger zijn verplicht nachtelijke signaalverlichting te voeren. Alternatief A (met vier windturbines van 3 MW) heeft in de kleinste variant een tiphoogte van 150 meter⁶. De Commissie adviseert om in het MER de verschillende mogelijkheden om hinder zoveel mogelijk te voorkomen in beeld te brengen. De Commissie denkt bijvoorbeeld aan de 'richtlijn aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland' van de Inspectie Leefomgeving en Transport en de resultaten van het verlichtingsonderzoek bij windpark Zuidlob in Flevoland die mogelijkheden bieden om hinder door nachtelijke verlichting te minimaliseren⁷.

⁵ De Commissie denkt hierbij aan de kleine groep van drie windturbines ten noorden van de N377 (deze worden vervangen) en twee parallelle lijnen van elk vier windturbines langs het spoor tussen N377 en N758.

⁶ Ashoogte 100 m en diameter 100 m leiden tot een tiphoogte van 150 m.

⁷ Zie hiervoor <https://www.nuon.com/nieuws/nieuws/2015/onderzoek-windmolenverlichting-prinses-alexia-windpark-afgerond/>

Cultuurhistorie

De Commissie constateert dat de gepresenteerde opstellingsalternatieven buiten de 1800 meter contour vallen (adviesafstand van Rijksdienst Cultureel Erfgoed) van het Rijksbeschermd Dorpsgezicht. De Commissie kan zich verder vinden in het voorgestelde onderzoek zoals beschreven in de NRD.

4.3 Natuur

In de NRD wordt aangegeven dat effecten op flora en fauna onderzocht zullen worden. De Commissie adviseert eerst aan te geven welke effectrelaties er in het studiegebied te verwachten zijn. Naast nadelige gevolgen voor vogels en vleermuizen in de exploitatiefase kunnen in de aanlegfase ook andere beschermde/kwetsbare soorten beïnvloed worden. De Commissie denkt daarbij aan de aanleg van (tijdelijke) wegen, grondverzet, verlaging grondwaterpeil, aanleg bekabeling, en verstoring door geluid, licht en trillingen. Indien er belangrijke kennisleemtes zijn, met name ten aanzien van gevolgen voor vogels en vleermuizen, adviseert de Commissie om eerst een gebiedsinventarisatie uit te voeren⁸. Neem ook een duidelijke kaart op in het MER waarop beschermde natuurgebieden zijn aangegeven en beschrijf wat de grondslag van deze bescherming is.

Gevolgen voor Natura 2000-gebieden

Hoewel de afstand tot Natura 2000-gebieden relatief groot is kan het windpark via externe werking mogelijk gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden in de omgeving. Onderzoek of en zo ja, op grond waarvan met zekerheid kan worden gesteld of significante negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden (afzonderlijk en in cumulatie met andere activiteiten) op voorhand zijn uit te sluiten:

- ga na welke instandhoudingsdoelstellingen voor de relevante Natura 2000-gebieden in de gebruiksfase kunnen worden beïnvloed. Het zal daarbij uitsluitend gaan om vogels en eventueel de Meervleermuis;
- houd daarbij rekening met de actieradius van broedvogels (foerageervluchten) en vogels buiten het broedseizoen (vliegbewegingen tussen slaappleatsen en foerageergebieden);
- ga na in hoeverre instandhoudingsdoelstellingen nu worden gehaald en in hoeverre het voornemen deze doelen verder buiten bereik kan brengen. Doe dit kwantitatief waar mogelijk;
- onderzoek bij de soorten of de 1%-mortaliteitsnorm (ook in cumulatie) overschreden kan worden door additionele cumulatieve sterfte ten gevolge van aanvaringen.

Zoals vermeld in de NRD is, indien significante gevolgen niet zijn uit te sluiten, een Passende beoordeling nodig. Mitigerende maatregelen kunnen in de Passende beoordeling worden betrokken (bijvoorbeeld stilstandvoorzieningen).

Natuurnetwerk Nederland (NNN) en andere ecologische gebieden

Geef de NNN-gebieden (inclusief ecologische verbindingzones) duidelijk aan op kaart en beschrijf de 'wezenlijke kenmerken en waarden' aan de hand van natuurbeheertypen. Ga na of het voornemen in de aanleg- of gebruiksfase gevolgen kan hebben voor de wezenlijke

⁸ Gebruik makend van de geëigende inventarisatieprotocollen (vleermuisprotocol, territoriumkartering broedvogels). Bij vogels volstaat een focus op soorten met jaarrond beschermde nesten (additionele niet in de Wet natuurbescherming verankerde beleidsregel) niet. Van belang is of verbodsbepalingen worden overtreden en/of gevolgen voor de staat van instandhouding zijn uitgesloten.

kenmerken en waarden van het NNN, zoals het dichtbij gelegen NNN gebied–Boswachterij Staphorst/Zwarte Dennen. Indien compensatie noodzakelijk is, geef dan aan op welke wijze deze zal worden uitgevoerd.

Gevolgen voor beschermde soorten

Ga na of er naast vogels en vleermuizen ook andere beschermde soorten door het voornemen beïnvloed kunnen worden, ook rekening houdend met de effecten in de aanlegfase. Beschrijf eerst de gevolgen voor broedvogels en vogels die buiten het broedseizoen in het gebied verblijven, en indicatief voor overtrekkende vogels. Onderzoek bij vleermuizen de gevolgen voor vaste verblijfplaatsen en foerageerroutes. Besteed bij vogels expliciet aandacht aan de gevolgen voor weidevogels en de bosvogels in de beïnvloede zone in de Boswachterij Staphorst. Ga in op de gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Ga na of de 1%-mortaliteitsnormen voor bepaalde vogel- en vleermuissoorten cumulatief worden overschreden. Indien de gunstige staat van instandhouding voor bepaalde beschermde soorten in gevaar komt, geef dan aan op welke wijze mitigerende maatregelen kunnen worden toegepast en wat daarvan de effectiviteit is. Beschrijf tenslotte op grond waarvan verwacht wordt dat een eventueel benodigde ontheffing wordt verleend.

4.4 Geluid en slagschaduw

In de NRD is aangegeven op welke wijze het geluid en slagschaduw dat afkomstig is van de windturbines wordt weergegeven in het MER. De Commissie stelt in aanvulling daarop dat niet enkel mitigerende maatregelen dienen te worden onderzocht om te voldoen aan de wettelijke geluidsnorm, maar ook mitigerende maatregelen te onderzoeken om het leefklimaat onder de norm te verbeteren⁹.

4.5 Ruimtegebruik

In de NRD worden een aantal relevante aspecten betreffende ruimtegebruik weergegeven. De Commissie adviseert om daarin ook mee te nemen en te beschrijven in hoeverre door de gekozen opstellingsalternatieven er ruimte overblijft, gegeven de ambitie van de gemeente om in 2050 geheel energieneutraal te zijn.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen ‘vergelijking van alternatieven’, ‘leemten in milieu-informatie’ en ‘samenvatting van het MER’ heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

⁹ Zonder daarbij wezenlijk afbreuk te doen aan de energieproductie.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over de op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Jaap de Boer

dr. Kees Linse (voorzitter)

ing. Caspar Slijpen

ing. Rob Vogel

Tom Ludwig MA. (secretaris)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Omgevingsvergunning

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het om de activiteit, 'oprichting van een windpark'. Voor de onderhavige activiteit geldt geen m.e.r.-plicht. Uit oogpunt van zorgvuldige besluitvorming is er voor gekozen om een vrijwillig MER op te stellen en om vrijwillig de m.e.r.-procedure te doorlopen.

Bevoegd gezag

De gemeenteraad van de gemeente Staphorst

Initiatiefnemer

Coöperatie Wij Duurzaam Staphorst (WDS)

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3349](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

